

— **С** речі, які ви, як конаг, повинні знати, — сказав молодому правителю Уто. — Майбутнє Співдружності залежить від вашого правління. — Його голос звучав безжалісно, наче таран, що пробиває стіни, адже Мандан мусив зустрітися віч-на-віч із реальністю після вбивства батька. Хай би як суворо звучали слова Хороброго, проте зараз він не міг дозволити собі панькатися з учорашнім королевичем. Деякі справи були зовсім невідкладними.

Молодий конаг здавався молодшим за свої двадцять п'ять років, він виглядав невпевненим і ошелешеним. Великі карі очі на вузькому обличчі, червоні від сліз, уникали погляду Уто. З тієї страшної ночі на острові Фулкор нічні жахіття мучили Мандана, немов згряя круків.

Уто рішучо продовжив, звертаючись до свого підопічного.

— Я тренував вас упродовж усього вашого життя, і ці тренування мають тривати й далі. Проте це більше не просто вправи. Відтепер усе, що ви робите, стає історією. Ви правите Співдружністю, як Конндур Хоробрий правив до вас.

Довге життя і великий спадок.

Під суворим наглядом Уто Мандан зусиллям волі намагався видобути сталеве осердя з-під уламків своєї особистості. Це вже було непогано. Юнаку ще належало витримати церемонію вшанування пам'яті свого покійного батька. Рухаючись бездумно, молодий конаг убрався в королівські шати, поверх яких накинув пурпурову мантію, оздоблену хутром песця.

Хоча Мандан і розумів, що одного дня правитиме трьома королівствами, в його душі все ще панував жах. Моторошне видиво порубаного на шматки тіла конага Конндур, зринаючи у пам'яті, гнітило його, проте вірний Хоробрий був його силою, його наставником. Уто поведе його на неминучу війну проти Ішари, справжню війну помсти.

Нарешті!

Одягнений у звичну чорну туніку Хороброго, рейтузи та накидку, посилену кольчугою тонкої роботи, Уто натягнув чорні шкіряні рукавиці.

— Ходімо, Мандане. Народу потрібно побачити свого справжнього конага.

Слідуючи за Уто, молодий чоловік тихо мовив:

— Як я можу бути їм потрібним, якщо я такий самотній?

— Ви не самотній, мій конагу. Ви ніколи не будете самотнім, поки у вас є я. — Вони вийшли з королівських покоїв.

Замок Конвери стояв на високій кручі, з якої відкривався вид на злиття двох великих річок. У центральній частині міста височіло святилище пам'яті, велична кам'яна споруда, що зберігала імена та життя незліченних поколінь.

Люди зводили такі святилища у кожному селищі й місті, щоб вшанувати тих, хто жив до них, а також для нащадків, яких вони залишали після себе. Родини з великою турботою дбали про вшанування пам'яті своїх рідних і близьких, оплачуючи письмові записи, вирізьблені на камені чи нанесені на кахлі імена, що зберігалися в святилищі протягом століть. Коли про життя й труди людини забували, її немов би ніколи й не існувало.

Святилище пам'яті Конвери було найбільшим у Співдружності: сім поверхів заввишки, і в ньому зберігалися записи, що сягали майже двох тисяч років у давнину, аж до часів завершення останніх воєн Лютих. Вхід охороняли два кам'яні леви, кожен завбільшки майже з дракона. У святилищі було багато залів і читалень, полиці в яких були заставлені величезними томами. Найбільш визначні імена було викарбувано на гладких мармурових стінах та підлозі. У підвалі сховища зберігалися сувої для бідних людей, які платили писарям кілька мідяків, щоб ті записали імена їхніх близьких.

Натовпи людей зібралися перед величним святилищем, у якому мала пройти церемонія вшанування пам'яті. На спорудженому біля входу помості між двома кам'яними левами каменярі вже підготували плиту з білого мармуру, яка була гладкою і чистою, мов слонова кість. Досвідчений каменяр уже викарбував ім'я Конндурі і прикрив свою роботу полотном, залишивши всього кілька штрихів, які потрібно буде нанести під час церемонії. Він стояв наготові, опутивши очі долу. У руках він тримав молоток і різець, волосся його було скуйовджене, і він явно нервував від того, що на нього дивляться тисячі людей.

Коли Мандан і Уто наблизилися до святилища пам'яті, натовп озвався бурхливим гомоном, у якому водночас чулися скорбота, шанобливість і повага. Уто сумнівався, що молодий конаг колись зможе заслужити їхне

схвалення або любов — це не в його характері, — проте люди коритимуться його наказам. Ненависть до вбивць-ішаранців згуртує їх.

Головна хранителька Віколія вийшла із розчинених дверей височенної будівлі та зайняла своє місце біля вкритої полотном мармурової плити. Віколія була висока й струнка жінка з тонкими, щільно стуленими губами. Її обличчя було таким же серйозним, як і її обов'язки. На ній була коричнева мантія хранительки, обшита золотом на рукавах і подолі. Мандан, з короною на голові та в розкішній мантії, підійшов до неї, тоді як Уто шанобливо зупинився осторонь, біля одного з кам'яних левів, — темна постать із сталевो-сірим волоссям.

— Співдружність пам'ятає конаґа Конндур Хороброго, — проголосила головна хранителька. Її голос був сильним і хрипким, немов вона занадто довго вдихала порох зі своїх книжок. — Він залишив нам величний спадок, який нам належить пам'ятати.

— Життя мого батька було надто коротким, — раптом випалив Мандан, а тоді зробив крок уперед, ставши перед натовпом. Запала тиша. Люди відчули, що ця церемонія не буде традиційною. — Тридцять років тому Конндур воював на ішаранській війні, проте нещодавно він помилково вирішив довіритися цим тваринам. Він вважав, що ішаранці могли дійсно бажати миру.

В очах молодого конаґа блиснули гнівні сльози, він ще більше зблід, голос його зривався.

— Мій батько зустрівся з ними на острові Фулкор для перемовин, щоб покласти край ворожнечі. — Мандан помітно здригнувся. Уто пишався ним, адже він не згадав про Лютих чи про дракона Оссуса, тобто про справжню, хоч і безглузду причину того, чому Конндур так відчайдушно прагнув поговорити з ішаранською емпрою. — Вони порубали його на шматки! Відрізали руки, викололи очі! Вони... вирізали батькове серце! — Голос Мандана зривався, він тремтів, з очей котилися сльози. — Я бачив усе!

Натовп застиг у мовчанні, беззвучному, мов сама смерть, а головна хранителька вражено відсахнулася. Уто дозволив Мандану ще трохи привселюдно поплакати, а потім вийшов уперед і став, як оплот сили, поруч із молодим конаґом. Він вказав на каменяра.

— Ти знаєш свою роботу! Нехай мрамур назавжди збереже спадок Конндур.

Каменяр стягнув полотно, відкривши для загального огляду мрамур, на якому проступили чіткі виразні літери. Він приклав різець до плити, і над площею понеслися дзвінкі удари сталі. Майстер вів різцем по нанесених вугіллям лініях, завершуючи останню літеру в написі

«КОННДУР ХОРОБРИЙ». Віколія спостерігала за його діями як шкільна вчителька, схвально киваючи.

Коли каменярь завершив свою роботу, Мандан уг'явся поглядом у викарбуване ім'я, і усвідомлення втрати знову охопило його. Він упав на коліна перед мармуровою плитою і розплакався.

Поклавши руку в чорній рукавиці на тремтяче плече юнака, Уто тихо промовив:

— Досить горювати, мій конагу. Вам належить правити королівством. — Він стискав плече Мандана все сильніше, поки той не зміг опанувати себе. — А ми повинні підготуватися до війни помсти проти ішаранців.

Ще до того, як кораблі Співдружності відплили з острова Фулкор у ніч убивства, Уто вже почав втілювати свої плани. Хоробрий вважав, що рятує три королівства, перешкоджаючи жадливим і наївним намаганням Конндур укласти мир з ішаранцями. Такий вибір міг зруйнувати майбутнє людства. Він зробив те, що був зобов'язаний зробити, яким би страхотливим це не було.

Конндур був його другом, і його таємне вбивство було найтяжчим з усього, що Уто доводилося робити. Проте цей вчинок і покладання провини за нього на ішаранців дали необхідний поштовх, щоб змусити Мандана та всю Співдружність об'єднатися для знищення їхнього ворога. Всі вірили, що саме емпра Ілуріс наказала вчинити цей мерзенний злочин.

Все ще не оговтавшись від побаченого жахіття, Мандан доручив усе планування своєму вірному Хороброму, який із радістю взяв кермо правління до своїх рук. Від імені конага Уто наказав численним міністрам і радникам Співдружності скласти перелік усього, що три королівства могли залучити для повномасштабної війни. Основну армію потрібно було озброїти і забезпечити усім необхідним, тому із сховища під замком винесли всі обладунки, мечі, стріли й списи і склали перелік усієї наявної зброї. Солдатів набиратимуть з усіх районів Остерри, Нортерри та Судерри. Їхній ворог за океаном, тож їм знадобляться кораблі — сотні, якщо не тисячі кораблів, — щоб завдати удару по іншому континенту, такого ж невідворотного, як удар сокирою ката.

Раса Хоробрих прагнула цієї війни помсти багато століть. «Війна помсти — справа не швидка, — думав Уто, — але необхідна».